

АФТІСКОПІЯ, ЯК ДІЄВИЙ МЕТОД ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ

Іван Юрійович КОЖАКАРЬ,

*заступник завідувача відділу
криміналістичних видів досліджень
Чернівецького науково-дослідного
експертно-криміналістичного
центру МВС України*

Боротьба зі злочинністю в усіх формах є одним із головних завдань в Україні. Аналіз криміногенної ситуації в державі вказує на збільшення числа злочинів, що здійснюються професійними злочинцями, яким відомий порядок пошуку та збору слідів, іншої доказової інформації. Обізнаності злочинців сприяє висвітлення роботи правоохоронних органів засобами масової інформації. Через це виникла необхідність пошуку альтернативних методів встановлення причетності особи до скоєння злочинів [1]. Одним із них є дослідження можливості якісної ідентифікації слідів шкіряного покриву різних ділянок тіла людини, що не мають папілярної будови. Зазвичай, цим напрямом займаються: гомеоскопія – прикладна галузь криміналістики та біометрія – метод автоматизованої ідентифікації людини за фізіологічними характеристиками та поведінкою. Найбільш актуальним у зазначеній трасологічній практиці є дослідження слідів вушних раковин. У цій публікації будуть проаналізовані практичні результати таких досліджень, здійснене узагальнення досвіду застосування ідентифікації осіб за вушними раковинами, обґрунтовано застосування терміну «Афтіскопія» для позначення цього виду досліджень в судово-експертній практиці.

Питаннями ідентифікації осіб по вушним раковинам займалися: Снетков В. А., Jerzy Kasprzak, Гай Ратті, С. І. Ненашева, А. І. Дворкіна, А. І. Міронова, Л. Н. Вікторова та інші. Цей вид дослідження розвивався у Радянському Союзі, країнах Західної Європи і Північної Америки. Після розпаду радянської держави є понині актуальним на Заході.

Коли методика дослідження слідів вушних раковин почала виокремлюватися у окрему галузь трасології, її позначили термінами «Отоскопія» [2], «Криміналістичне отоскопіювання» [5]. Але ця назва має семантичну суперечність – терміни «Отоскопія», «Отоскопіювання», окрім криміналістичного змісту, означають також медичну, інструментальну діагностику органів слуху [4]. Навіть, запропонований О. С. Узловою, термін «Криміналістичне отоскопіювання» [5] є суперечним, бо стосується специфіки судово-медичної експертизи (огляд органів слуху фігурантів судових справ), а не виключно судової трасології. Тому назву варто змінити, наприклад, на «Афтіскопія» (з грецької αῦτι – «вухо», οκοπέω – «слідувати», «йти»). Подібний крок дозволить, на нашу думку, вирішити семантичні двозначності у термінології.

Класифікація за ознаками. Враховуючи основні положення вчення про зовнішність людини, можна назвати загальні та окремі ознаки,

якими характеризуються сліди вушних раковин людини. До загальних слідів віднести: місце положення крайніх нижніх точок слідів та експериментальних відбитків вушних раковин; ширина та висота вушних раковин; форма вушних раковин (округла, овальна, трикутна, трапецевидна та багатокутна), кут нахилу центральної осьової вушної раковини, та інші [3]. До окремих слідів віднести: форма краю елемента вушної раковини, контур завитка, контур протизавитка, контур козелка, контур протикозелка, форма частин елементів вушної раковини, кути центральних осьових контурів елементів вушних раковин та форма деталей будови мережі шкіри вушної раковини (боріздок, зморшок, складок, шкіряних полів, пор та вивідних протоків сальних залоз) [2] та інші.

Найбільш ефективно застосування цього методу показало себе при розслідуванні майнових злочинів. Справа в тім, що квартирні крадіжки мають звичку прослуховувати квартири, які збираються пограбувати. Професіонали з їх числа знають про основні способи ідентифікації, – дослідження слідів взуття та слідів рук, – але рідко кому з них відомо про ідентифікацію людини за слідами вушних раковин. Через це неодноразово успішно вдавалося розкрити злочини, використавши альтернативну методіку ідентифікації. Відомими прикладами використання методу за кордоном і в нашій країні є:

1. Викриття вбивства у місті Ванкувер (США). У кімнаті мотелю було виявлено труп з ножовими пораненнями. Крім інших слідів з дверей кімнати мотелю були вилучені сліди вушної раковини, за яким пізніше був ідентифікований вбивця. Злочинець зізнався, що перед тим як вдертися до кімнати, притулювся вухом до двері – хотів переконаватися, що потерпілий там один.

2. У місті Борнем (Великобританія) була здійснена крадіжка з будинку. Крадій діяв у ночі і йому потрібно було переконаватися, що всі мешканці будинку сплять. Єдині сліди, які виявили британські криміналісти були відбитки вушних раковин на дверях будинку. Через деякий час було затримано громадянина, який спробував продати мобільний телефон, викрадений із будинку. На екрані телефону був слід вушної раковини злочинця, за яким його було ідентифіковано.

3. У місті Чернівці з ознаками насильницької смерті був знайдений труп громадянина Т. Під час огляду місця події з входних дверей були вилучені сліди вушних раковин, за якими згодом був ідентифікований злочинець – громадянин С.

До останнього пункту додамо, що ідентифікація особи за слідами вушних раковин успішно практикувалася у Чернівецькому НДЕКЦ МВС України. У таблиці внизу поданий статистичний аналіз зібраної та опрацьованої центром інформації по слідах вушних раковин з 01.01.2004 по 30.03.2018

№	Заходи	Кількість
1	вилучено під час слідчих дій	94
2	проведено експертиз	52
3	визнано придатними для ідентифікації	50
4	об'єднано злочинів у групу за слідами вушних раковин	12
5	ідентифіковано слідів / кількість осіб що причетні до скоєння злочинів	9/5
6	відібрано зразків у осіб	317

Ці данні вказують на достатній для розробки самостійної афтіскопічної методики досвід роботи. Афтіскопія може стати надійним інструментом в криміналістичному арсеналі. Її розвитку буде сприяти розробка таких системних елементів, як:

- порядок виявлення, вилучення слідів вушних раковин (визначення засобів та методів пошуку, збереження слідів);
- порядок дослідження ознак (наприклад, на основі комплексного підходу розмежування загальних та окремих ознак);
- порядок проведення ідентифікаційних досліджень та відбір методів для їх здійснення.
- порядок відбору зразків для порівняльних досліджень.
- формування та забезпечення функціонування слідотеки.

У висновку зазначимо, що говорити про масовий відбір зразків вушних раковин злочинців, на цьому етапі існування методики ще рано. Але відбір зразків у підозрюваних осіб, за умови вилучення з місця події слідів вушних раковин, а також злочинів міжрегіонального характеру (як то квартирні крадії) вельми доцільний.

Список використаних джерел:

1. Кожакарь І. Ю. Використання слідів вушних раковин у криміналістиці. *Криміналістичний вісник*. 2006, № 2(6). С. 135-139.
2. Jerzy Kasprzak Forensic otoscopy – new method of human identification. *Jurisprudencija*, 2005, №. 66(58). Р. 106–109.
3. Снетков В. А. Портретная идентификация личности в оперативно-розыскной и следственной работе. М., изд ВНИИОП МООН СССР, 1968 100 с.
4. Отоскопия URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
5. Узлова О. С. Криминалистическая отоскопия, как метод идентификации человека. URL: <http://www.justicemaker.ru/view-article.php?id=22&art=3514>